

Klassiska noveller Nr 25

Sam Sellén:

Kafferepet

Klassiska noveller 25.

– Kafferepet.

En historia om skvaller.

Återutgivning av text från 1913

av Sam Sellén

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-530-6

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Det är kafferep hos borgmästarinnan Mandelström och några av samhällets mest pratglada kvinnor har träffats för en intim pratstund. Med andra ord handlar det om en liten "historia om skvaller".

Man diskuterar framför allt de mest kända invånarnas romantiska äventyr.

Men en av kvinnorna har en hemlighet som de andra inte anar.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar. I vår serie "Klassiska noveller" kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933). Den här texten skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetshändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carring.

Den här texten publicerades ursprungligen i september år 1913 i tidningen "Gamla och nya hemlandet" med titeln "Kafferepet. en historia om skvaller".

Sam Sellén: Kafferepet

Den här texten publicerades ursprungligen i september år 1913 i tidningen "Gamla och nya hemlandet" med titeln "Kafferepet. en historia om skvaller". Texten publicerades under signaturen Sam Sellén, som användes av författaren S. A. Duse (1873–1933).

Det var kafferep hos borgmästarinnan Mandelström. En utvald krets, endast tre personer, värdinnan inberäknad, hade samlats där till en liten intim pratstund. Borgmästarn var bortrest, så att man behöfde inte genera sig, då det gällde att ge de rätta uttrycken om vissa misshagliga individer i den lilla staden.

De tre damerna hade kommit i gång, det vill säga egentligen endast två af dem, värdinnan och fru Gyllenkrokan, som var änka sedan många år och mycket illa omtyckt af andra än de utkorade skvaller-systrarna. Man undrade i staden, hvad som var skarpast, hennes röda, spetsinga näsa eller hennes giftiga tunga. Man hade kommit öfverens om, att hon var farligast när hon visade sig som mest älskvärd, ty då hade hon alltid något ondt i sinnet. Och hon var för det mesta älskvärd. Borgmästarinnan själf var själen i dessa små sammankomster. Hon njöt obeskrifligt af förtälets och den okontrollerbara lögnens ut-

sväfningar. Och hon förde för det mesta ordet under diskussionen. För öfrigt hade både hon och fru Gyllenkrokan lämnat sin första fägring bakom sig. De voro öfver femtio år och hade alltså kommit in i det skede, då andra kvinnliga nöjen i lifvet förbyttis i det ännu kvinnligare nöjet att få rota i medmänniskornas privata lif och ta heder och ära af dem.

Den tredje af de närvarande tycktes vara en stor kontrast till de andra två. Det var fröken Fuhr, en godhjärtad, älsklig kvinna, som för det mest teg och nu med diskret uppmärksamhet lyssnade till de andras prat. Hon var något äldre, hade ett fint, smalt ansikte, som var inramadt i ett vid tinningarna silfverglänsande hår. Mycket omtyckt var hon af alla människor för sitt stilla och tysta väsen. Aldrig hade man hört henne tala illa om någon. Och hon var en rörande typ för dessa kvinnor, som lefva sitt lif utan några anspråk, nöjda med allt. Hon hade arbetat och sträfvat, hade så långt det varit henne möjligt hjälpt alla dem, som i sin nöd vändt sig till henne, och aldrig själf legat någon till last. Ofta hade hon fått spara och försaka för att det skulle gå ihop. Anspråkslös och stilla hade fröken Fuhr lefvat sitt lif, och hade hon inte haft någon djupare sorg, så hade hon inte heller känt någon fläkt af lyckan.

Hon passade inte riktigt i detta kotteri, där människors väl och ve skoningslöst afgjordes. Men hon var släkt med borgmästarinnan, och man visste att hon var ofarlig. Hon förrådde aldrig något som sagts.

Man hade hunnit diskutera skandalen med grosshandlare Finster, som när frun var borta inte lät kokerskan vara i fred, och som "sades" ha haft en liten privat supé med en för staden okänd ung dam, som tagit in på ett af hotellen. Och den nygifta fru Vipping hade varit på tapeten, hon som gift sig bara för att komma ifrån den moderliga

kontrollen och nu gjorde hvad som föll henne in. Så kom talet in på fröken Snatter, som — fastän betydligt yngre — på grund af sin skarpa och humoristiska tunga ofta var med i deras utvalda skvallercirkel.

— Ja, den goda Julia, sade borgmästarinnan. Hon borde allt vara litet försiktigare. Det sägs, att hon och löjtnant Sabelfäste träffas litet för ofta. Jag kan för resten inte förstå, hvad han ser hos henne. Hon är ingen ungdom längre.

Här yttrade sig fröken Fuhr för första gången. — Jag tycker Julia Snatter ser mycket bra ut, sade hon. Vidare diskussion i detta ämne afbröts af fröken Snatter själf, som kom inrusande, andfådd och uppörd.

— Kan ni tänka er hvad som händt? utropade hon. Det är förskräckligt! Kan ni gissa, hvad man säger om mig här i stan? Jo, att jag är förälskad i löjtnant Sabelfäste, att man hört mig kalla honom för älskling, att jag besökt honom i hans hem. Med ett ord att jag skulle vara hans älskarinna! Det är ju oerhördt!

— Ja, det är det, medgaf fru Gyllenkrokan, helst som det gamla ordspråket kanske här är tillämpligt: ”Ingen rök utan eld.” Det är ganska obehagligt för dig, lilla Julia. Du måste vara mera försiktig.

Fröken Snatter hade blifvit alldeles röd. — Jag tycker inte om ditt skämt, sade hon skarpt. Du förstår väl att alltsammans bara är lögn och förtal?

— Ja, naturligtvis, lilla Julia, skyndade sig borgmästarinnan att infalla. Men hvad är nu att göra?

— Ja, hvad skall man ta sig till? Nu när människor börjat prata, finns det naturligtvis ingenting, som kan hindra deras svada. Åh, hvad jag hatar dessa tarfliga, skandalthungriga människor.

— Jag med, sade fru Gyllenkrokan älskvärdt. I synnerhet när det

träffar en alldeles oskyldig. Då är sådana där skandalhistorier helt enkelt infama. Du har väl för resten erfarenheter om den saken från din teatertid, min söta vän.

Fröken Snatter rodnade ännu mer. Hon gaf den talande en harm-sen blick. Den där teatertiden tyckte hon inte om att höra nämnas. — Åh, ja, sade hon. Det hände ju ibland att man hörde litet skvaller bakom kulisserna. Men det var inte så farligt.

— Där fanns det nog stoff att göra af, sade borgmästarinnan in-tresserad. Här i vår lilla håla inträffade det inte så många pikanta händelser.

— Därför måste de där sladdrande, baktalande människorna till-gripa rena lögner, som i det här fallet med mig och löjtnanten. Hvad skall man göra åt saken?

Fru Gyllenkrokan ryckte på axlarna, och borgmästarinnans le-ende var något tvetydigt. Den stillsamma fröken Fuhr hade under allt detta prat inte sett upp från sitt handarbete. Och hon hade icke med en min visat hvad hon tänkte.

— Kanske man kunde få reda på hvem som spridt ut historien, sade hon nu.

— Åh, det är ingen konst att räkna ut, inföll den förtalade ifrigt. Det är den där egenkära fröken von Strutsenplym, förstås. Hon kan inte tåla mig sedan jag talade om för häradshöfding Kropp, att hon är nästan flintskallig. Det mesta hon har på hufvudet är löst, liksom för resten också det hon har inuti det. Usch, hvad jag hatar hennes hala, skvallrande tunga. — Men — det var så sannt, kan ni tänka er hvad jag hörde om henne och notarien Plommongren? Han följde henne hem i natt från landshöfdingens bal!

Borgmästarinnan och fru Gyllenkrokan lutade sig fram för att

inte förlora ett ord.

— Än sen! Berätta! Berätta!

— Jo, hon är god, hon. Notarien följde henne ända upp i trappan. Kanske var han också inne i våningen ett slag. Vår kokerska träffade i dag sömmerskan, som bor på vinden i samma hus, och hon har hört dem på natten, hur de hviskade, suckade och kysstes.

— Nej hvad säger du?

— Ja, det där blir nog en treflig historia af så småningom.

— Men, mina vänner, en kyss är väl inte så förskräckligt, sade nu värdinnan i något oförklarligt anfall af ädelmod. Jag undrar hvem af oss, som i det fallet kan svära sig fri?

Gyllenkrokan såg på henne med en oerhörd indignation.

— Ja, jag har då åtminstone inte kysst någon annan än min man, sade hon.

— Medan du var gift, kanske. Men innan — —

— Det är väl ingenting att blygas för, min söta vän, sade fröken Snatter. Nog har väl någon stackars karl af misstag kysst dig — när det varit — mörkt.

Här öfverraskade värdinnan sällskapet med att fråga fru Gyllenkrokan, åt hvem hon gifvit sin första kyss. Den tillfrågade ville först inte svara, hon ansåg frågan vara en förolämpning. Men så öfverenskom, att alla de församlade skulle i tur och ordning redogöra för omständigheterna vid den första kyssen.

— Det skall bli riktigt intressant att höra, sade värdinnan.

— Tror du det? sade fru Gyllenkrokan, hvars näsa blifvit än mer rödglänsande. Och törs man fråga hvarför?

— Därför att det alltid är något romantiskt med den första kyssen. Se så, börja nu bästa Julia!

— Det skall jag visst, sade f. d. skådespelerskan. Min första kyss glömmet jag aldrig. Jag var bara sexton år då. Det var efter en repetition. Jag spelade Julia — mitt eget namn — och Romeo var bara 21 år. Två barn han och jag — åtminstone han. Han var så oskuldsfull — och så dum —

— Du pointerar hans oskuld så kraftigt, att man skulle kunna dra misstankar om din egen, afbröt fru Gyllenkrokan älskvärdt. Du glömmet väl inte att det är den första kyssen det gäller?

— Tack för vinken, söta du. Men hvad oskuld beträffar, så är det nog tur för dig och otur för oss, att det bara är om kyssar vi talar. Eljest skulle vi nog få höra något rafflande när det blef din tur.

Fru Gyllenkrokan var af ilska ur stånd att svara på detta. Och fröken Snatter fortsatte: — Nå väl, min historia är mycket enkel. Då vi efter repetitionen skulle skiljas åt, tog han min hand och såg på en gång så blyg och bönfällande ut, att jag utan vidare följde min impuls att ta honom i famn och kyssa honom. Det var min första kyss!

— Den första, men inte den sista, hördes nu fru Gyllenkrokans hånfulla röst.

— Den sista kyssen har jag gud ske lof ännu inte upplefvat. Men det kan nog du berätta oss om, fastän det var var så länge sedan, att du borde ha glömt det.

— Jag har aldrig tyckt om kyssar, sade den tilltalade. Det var inte många gånger jag kysste min man. Och dessförrinnan — ja, låt mig se — jo, det var en gång i en pantlek.

— Det kan vi så väl förstå, söta du. Han var naturligtvis tvungen, stackars karl.

Nu var det värdinnans tur.

— Jag är ledsen att jag inte kan berätta något intressant, sade hon.

Som ni kanske vet, var jag en gång förlofvad med en annan än min nuvarande man. Och han fick min första kyss en sommarkväll på landet.

Alla vände sig nu mot fröken Fuhr, som såg ängslig och orolig ut.

— Jag vet verkligen inte, hvad jag skall berätta, sade hon. Det är så ointressant det jag upplefvat. Och hvem som fick min första — hm — kyss, det minns jag sannerligen inte.

— Jo, du var mig en baddare, sade fröken Snatter. Har du varit med om så mycket, att du inte kan minnas den första kysen, så kan du väl berätta om någon annan kyss — någon senare.

Ämnet tycktes pinsamt beröra den tilltalade, och hon såg bedjande på värdinnan. Borgmästarinnan kom henne också till hjälp. En annan gång, kära du, sade hon. Nu ska vi återgå till att prata litet om den skandalhistoria, som vår söta Julia blifvit offer för — — och om den där onosliga fröken Strutsenplym.

Den gamla gråhåriga fröken Fuhr satt fortfarande stilla och lyssnade till de älskliga saker, som nu yttrades om dessa skvillersystrars väninnor och vänner. Men snart hörde hon inte längre på dem. Det hon själf upplefvat drog förbi henne.

Arbete, umbäranden, bekymmer. Alltid tagen i anspråk af andra, alltid tillreds vid en lidandes sida. Därunder blef hon skygg och försagd. En stackars förkrympt blomma, som blommat och vissnat i det fördolda.

Hon hade ju inte gärna kunnat bekänna inför de andra, att hennes läppar aldrig rört vid en mans. Hon skulle ha blygts att tillstå det. Och sannolikt skulle de inte ha trott henne. Det låter ju också nästan otroligt. En kvinna som i hela sitt lif hvarken mottagit eller gifvit en kyss.

Men sådana kvinnor finns —

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksammad målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

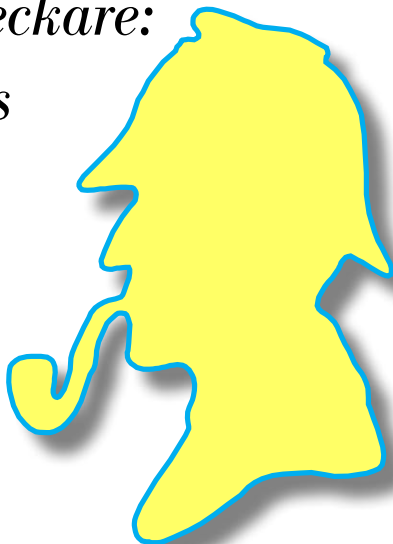

Samuel August Duse.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carring*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se